

УДК 336.71.078.3

Інструменти банківського нагляду на консолідованій основі

Сергій Вікторович БАШЛАЙ,

доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ», кандидат
економічних наук, доцент

Нагляд на консолідованій основі повинен забезпечити об'єктивну оцінку стійкості банку та пов'язаних з ним установ, враховуючи всі ризики на які наражається фінансова група і не залежно від того визнає вона себе такою чи ні.

Питання організації діяльності банківських груп і нагляду за ними, в першу чергу, пов'язані з темою фінансової стійкості банків, які, в свою чергу, і визначають стабільність вітчизняної фінансово-кредитної системи, в цілому.

Механізм забезпечення такого стану, в першу чергу, включає набір інструментів, що використовуються державним органом для забезпечення безперебійного функціонування банківської системи країни і передбачає економічні, регулятивно-наглядові та стабілізаційні заходи дій. З метою створення реального механізму захисту інтересів вкладників банків та інвесторів небанківських фінансових установ, забезпечення стабільності вітчизняної фінансової системи здійснення уповноваженими органами нагляду на консолідованій основі потребує вивчення змісту та методологічних засад застосування належних інструментів.

Основні інструменти реалізації наглядових функцій уповноваженими органами різних держав, практично, однакові і передбачають наступні дії:

- встановлення та нагляд за дотриманням регулятивних вимог;
- постійний дистанційний моніторинг фінансового стану банку;
- періодичне тематичних чи комплексне інспектування банку;

- застосування заходів впливу до банку.

Банки України часто також стають учасниками більш складної структури до якої можуть входити інші банки і небанківські кредитні установи, а також компанії та нефінансові структури – резиденти та нерезиденти країни. З одного боку фінансові конгломерати наділені очевидними перевагами: широта впливу, зростання конкурентоспроможності, забезпечення диверсифікації, підтримка платоспроможності та ресурсозабезпеченості учасників групи, а з іншого вони зустрічають додаткові та генерують самі цілий ряд нових ризиків.

Реалістична оцінка відповідності банку наглядовим стандартам повинна враховувати всі кредитні та фінансові інституції, в яких він бере участь або які є дочірніми (асоційованими) щодо нього. Прийнятий Верховною Радою України Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо нагляду на консолідованій основі» покликаний удосконалити підходи до здійснення державного нагляду на фінансовому ринку шляхом обмеження ризиків на які наражаються банки учасники відповідних груп.

Для реалізації наглядових функцій уповноважені державні органи України (НБУ, ДКЦПФР та Держфінпослуг) можуть застосовувати відповідні інструменти, які умовно прийнято поділяти на дві групи – економічні та адміністративні (директивні).

Так застосування НБУ економічних інструментів має забезпечувати: обмеження прийняття банківськими групами істотних ризиків; стимулювання розробки в банківській групі системи внутрішнього контролю та моніторингу концентрації ризиків; підвищення якості інвестицій та ефективності діяльності банківської групи (учасників); максимізацію доходу, нарощування капіталу та ефективний розподіл джерел фінансового забезпечення.

В свою чергу, адміністративні інструменти спрямовані на обмеження ризиків банку на етапі виникнення банківської групи, входження банків до її складу та застосування заходів впливу до учасників об'єднання у випадку невиконання ними вимог регулятивно-наглядового органу.

Питаннями які, вочевидь, потребують подальших вивчень і науково-методологічних викладень, в першу чергу, є: уніфікація засад регулювання банківського та небанківського секторів фінансового ринку; узгодження між регуляторами порядку обміну інформацією щодо учасників фінансових груп, які знаходяться в сфері їх регулювання; остаточний вибір форми взаємодії між наглядовими органами ринку фінансових послуг та статусу кожного із них по відношенню один до одного та суб'єктів ринку (колегіальне делегування функцій чи створення мегарегулятора фінансового ринку).

Башлай, С.В. Інструменти банківського нагляду на консолідованій основі [Текст] / С.В. Башлай // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 жовтня 2011 р., м. Черкаси). – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. – С. 19-21.